

בס"ד

דבריו של מרן הגראי"ל שטינמן שליט"א היו חדים וברורים: אמירת ספר תהילים כל יום הוא עיצה והשתדלות לסיעתא דשמיא, לחיזוק הרוח והגוף, ולשמירת בריאות האדם ומשפחתו יותר מכל מיני בדיקות רפואיות.

ספר תהילים מלווה את עמינו מבריאת אדם הראשון ועד ימינו אלה ממש. כוחו הוא בקשר האמיץ בינינו ובין קוננו יתברך.

חשבנו (לכבוד יום הכיפורים הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה) להתחזק מעט בדברי מרן שליט"א, ע"י התבוננות במקורות בחז"ל ובמפרשים, ולהוסיף כוח לאמירת תהילים ביתר כוונה וביתר השתוקקות.

- א..... מי כתב את ספר תהילים
- ב..... דעת הגדולים על מעלת אמירת תהילים
- ג..... מעלת התהילים כנגעים ואהלות
- ד..... של"ה: מעשה נורא על אמירת תהילים
- ה..... גר"מ שטרנבוך: תחנונים ובקשות
- ו..... סיכום ומסקנות

מי כתב את ספר תהילים

מקור
ספר
תהילים

הגמרא (במסכת בבא בתרא דף י"ד:): **דוד כתב ספר תהילים ע"י עשרה זקנים**: ע"י אדם הראשון, על ידי מלכי צדק, ועל ידי אברהם, וע"י משה, ועל ידי הימן, וע"י ידותון, ועל ידי אסף, וע"י שלושה בני קורח.

ד פ י - ע י ו ן

ב

ובמדרש שוחר טוב (פרק א) על הפסוק "אשרי האיש": רבי נחמיה פתח "החוכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים" – אלו עשרה בני אדם שנאמר ספר תהילים על ידם, ואלו הן אדם ומלכי צדק אברהם משה ודוד ושלמה ואסף ושלשה בני קרח וגו'. ר' הונא בשם ר' אבא אמר אע"פ שנאמר על ידי עשרה זקנים – **לא נתקן אלא ע"י דוד מלך ישראל**, משל לחבורה של זמרים שהיתה מבקשת לומר שיבחו של מלך, הימנון למלך. אמר להם המלך כולכם זכאים, כולכם זמרים, כולכם משובחים וראויים לומר הימנון, אלא איש פלוני יאמר ע"י כולכם, שקולו ערב יותר מן הכל, ככתוב "ונעים זמירות ישראל", של כולם ערבים, אבל של **דוד בן ישי יותר מן הכל** מנעים זמירותיהם של ישראל.

דוד יותר
מכולם

ובספר **בניהו** (לבן איש חי) פרש שדוד המלך **אמר ברוח הקודש** את מה שהזקנים כבר אמרו, ולא שהיה לפנייהם מזמוריהם וצירפם עם שלו.

דוד
אמר
מרוח
הקודש

נקודת החיזוק בזה, לענ"ד, שאותו ספר נכתב ע"י עשרה ענקי הדורות, ואותו נוסח אושר ע"י רוח הקודש, ומיוחס לדוד המלך, המקשר את כל תקופת העולם משחר בריאתו ועד לסיום תפקידו.

חיזוק
מאורך
הזמן

בכל ההסטוריה, ואפילו עוד לפני דוד המלך – הולך עימנו ספר התהילים, מאז ועד ימינו, והמילים מתאימים לכל אחד ולכל זמן, **ויש לנו הזכות להחזיק באוצר זה לשימושינו ולדביקותינו, והחזקת "יעקב חבל נחלתו"** – אותו החבל, שלעולם לא יתנתק, וימשיך להחזיק אותנו קרוב אליו, יתברך, עד ביאת הגואל.

בהמשך מובאים כל מיני ציטוטים מגדולי ישראל בכל הדורות (ללא סדר והבדל בין הדורות, הגלויים, השייכויות – אלא רק לפי סדר המציאה), וכולם אמת לאמיתה, וכולם מצביעים לאותו כיוון – **הקשר בין בורא העולם ליהודי המחזיק בו**, תולה בו את עיניו, ומצפה להמשך רציפות הקשר, להרגשת הקשר, ולישועה במאורעות הזמן.

דעת הגדולים על מעלת אמירת תהילים

במד"ש (בראשית רבה סח, ד): כל עשרים שנה שהיה **יעקב בבית לבן** היה אומר תהילים. כל זמן שהיה **יוסף במצרים** היה עוסק בספר תהילים.

מדרש

החיד"א (ראש דוד סדר חוקת): לימוד תהילים עושה לאדם תועלת גדולה, שיזכה להידיבק בקונו ובתורתו ובמצוותיו, ומביאו לידי הכנעה, ומרחיקו מלשון הרע.

חיד"א

ועוד בחיד"א (עבודת הקודש, מורה באצבע, סימן ג-ק"ט): הלימוד בתהילים יגן בעולם הזה ובעולם הבא בלי הפסק.

תהילה לדוד (אות י"ח, בשם ספר ארץ החיים, בהקדמת פירושו לתהילים): האומר ספר תהילים בכל יום – מובטח לו שהוא בן העולם הבא.

תהילה לדוד

ועוד בתהילה לדוד (בשם רבי יהודה החסיד): ואמרו (שיר השירים פרק ה) "קווצותיו תלתלים שחורות" – זה ספר תהילים, שמעוטף למעלה ולמטה, ומי שקורא בו כשהוא נקוד, ומהלל לבוראו, הקב"ה מעטרו, כמו שנאמר "והיית עטרת תפארת ביד ד'" (ישעיהו ס"ב).

רבנו אפרים (פרשת "וזאת הברכה"): על הפסוק "תוכו לרגליך ישא מדברותיך" ראשי תיבות "תלים", וסמוך ליה "תורה ציווה לנו משה", לרמז שכל האומר תהילים בכל יום כאילו קיים כל התורה כולה.

רבנו אפרים

ועוד ברבנו אפרים (פרשת וישלח): בפסוק "ציצית על כנפי בגדיהם" – סופי תיבות "תלים", כי מצווה מן המובחר בהשכמה להתעטף בציצית וללמוד תהילים.

ועוד ברבנו אפרים (פרשת ויגש): כל האומר תהילים בכל יום, זוכה להיות תחת כסא הכבוד, והרמז "והיגדת לאבי את כל כבודי במצרים" – סופי תיבות "תלים" (וכן הביא החיד"א ז"ל ב"מדבר קדמות").

דגל מחנה אפרים (פרשת חיי שרה): ידוע שדוד המלך ע"ה חיבר ספר תהילים חמישה ספרים כנגד חמישה חומשי תורה, נמצא גנוז וכלול בו כל התורה כולה. והיינו כשבאו עליו צרות, דרך משל "ויאמרו הזיפים" – אז חיבר קאפיטל תהילים, שהסתכל באותיות ותיבות של אותה הצרה, ונתגלה לו

דגל מחנה אפרים

ד פ י - ע י ו ן

T

עיי' איזה אור מן התורה, וחיבר כנגדו קאפיטל תהילים, שבוודאי יש כנגדו איזו פרשה מן התורה.

הנודע ביהודה (מהדורה קמא, חלק אורח חיים סימן ל"ב, ד"ה והנה שאני): יידבק מאד בשירות ותשבחות של דוד המלך ע"ה, **שזה דבר גדול להלהיב בלב האדם אהבת הבורא ברוך הוא.**

מדע
ביהודה

המהרש"א (במסכת עבודה זרה פרק א): לימוד בספר תהילים מביאו ליראת השם, ומקרא מלא דיבר הכתוב "עקב ענווה יראת השם" ונמצא זה וזה מתקיימים בידו.

מהרש"א

המלבי"ם (בהקדמתו לתהילים): בית קודש הקדשים, בית האוצר היקר הזה (התהילים) – כל אדם יחזה בו **כל תפילה וכל תחינה, כל הודאה וכל תהילה, על כל דבר ועל כל עניין, צוקה או ישועה, צרה או רווחה, אשר יהיה ליחיד או לרבים.**

מלבי"ם

מגן אברהם ומחצית השקל (אורח חיים י-ו): כתב הלבוש, שאותם האומרים תהילים – יאמרוהו קודם התפילה, עיין שם הטעם. חדא – שהעולם מלא קליפות, וכמו שאמרו רז"ל (במסכת ברכות דף ו), והם המקטרגים והמונעים את התפילה לעלות ובפרט המשחיתים הנבראים ע"י עוונות האדם המתפלל, **וסגולת אמירת תהילים בכוונה הוא להבריח אותן הקליפות, ולכן נקרא תהילים "זמירות" מלשון כריתה, כמו "לזמר עריצים".** וטעם שני שספר תהילים **עיקרו שבחי המקום, ואמרינן** (במסכת ברכות דף ל"ב). לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל.

מגן
אברהם

דברי הזוהר הקדוש על מעלת תהילים: ובשירות ותשבחות אלו שאמר דוד, יש בהם **רזים ודברים עליונים** ברזי החכמות, שכולם ברוח הקודש נאמרו, ששרתה רוח הקודש על דוד ואמר שירה, ולכן כולם ברזי החכמה נאמרו. ובספר המצוות על תהילים רמז וביאר **כל תרי"ג המצוות דאורייתא, וז' דרבנן** בפסוקי תהילים, ומצאו רמז בתהילים סימן על **רבינא ורב אשי** שחיברו התלמוד, "עד אבוא אל מקדשי א-ל, אבינה

זוהר

ה

ד פ י - ע י ו ן

לאחריתם" (מזמור ע"ג), ופרש רש"י: מקדשי אל – רב אשי. אבינה – רבינא. ועוד רמזים, ואמרו כל מקום שנזכר בתלמוד מעשה בחסיד אחד – זה רבי יהודה בר אילעי, ונרמז "כי הפלה ד' (סוף תיבה ה) חסיד לוי" (מזמור ד) – סופי תיבות יהודה, וסימן למאה ברכות בכל יום "כי כן יבורך גבר" (מזמור קכ"ח), העולה מאה. וכו'.

מעם לועז: אמירת תהילים מעלה גדולה כאילו אמרם דוד ע"ה בעצמו, כי הוא אמרם ברוח הקודש, ורוח הקודש מונח בתוך התיבות. וכשאומר מזמורי תהילים **מעורר בפיו את רוח הקודש**, עד שנחשב כאילו אמרם דוד המלך ע"ה בעצמו. **והוא מסוגל מאד לרפאות את החולה**, ולהיות לו **ביטחון רק על השי"ת, שע"י התהילים יושיעו ד'**, והביטחון כמו משענת, כמו שאמר דוד "ויהי ד' למשען לי".

מעם
לועז

יסוד ושורש העבודה (בהקדמה לספר): ידוע שדוד המלך ע"ה אמר את **כל המזמורים ברוח קודשו בשביל כל ישראל**.

יסוד
ושורש
העבודה

ועוד ביסוד ושורש העבודה (שער האיתון פרק י"א, הושענא רבא): יאמר ספר תהילים עם הציבור במתון גדול ובדקדוק התיבות היטב, ובכוונה עצומה, כדי שתהא **אמירתו חשובה לכפרת עוונותיו**, כידוע בגדול אמירת מזמורי תהילים בכוונה... ואם יראה שהציבור ממהרים מאד באמירתו – לא ימהר הוא בשביל זה, ואף שע"י זה לא יגמור התהילים, **כי טוב מעט בכוונה...**

מאור ושמש (פרשת מפשטים בשם הרד"ק): דוד המלך ע"ה היה מתפלל על כל העניינים שצריכים ישראל עד ביאת משיח צדקנו, **על החולים שיתרפאו ועל הבריאים שלא יחלו**, ועל פרנסתם שיתברכו, ולבטל מהם כל גזירות קשות.

מאור
ושמש

נועם אלימלך (ליקוטי שושנה, סד"ה שירו לד' שיר חדש): ... ואז צריך לקשרו בעולם הגדול הנקרא "תהילה", כי "תהילה" הוא מלשון "ואחריו תהל אורי" וכו', כי שם הוא **אור גדול, ואין כוח הדין לקטרג שם. והוא רחמים גמורים, ושם נמתק הכל**. ולכך נקראים שירי דוד מלכינו "תהילים", **שיכולים לפעול על ידם הכל, ואין שטן ואין פגע רע**. וזה "שירו לד' שיר

נועם
אלימלך

ד פ י - ע י ו ן

1

חדש, תהילתו בקהל חסידים", פירוש שענין התהילה הוא ביד החסידים המתחסדים עם קונם...

פלא יועץ (ערך תהילים): וכל המעלות האלו ויותר מהמה, הנה הינם **לקורא אותם כתיקונם**, אות באות ותיבה בתיבה, בקול רינה ותודה ובשפל קול התחינה, כי יתן את רוחו אליהם ויבין מה שהוא מוציא בשפתיו... ובלבד שיקרא אותם במתון בלי חסרות ושגיאות... ובאמת אמרו אחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוון ליבו לשמים (כבמסכת ברכות דף ה:).

פלא יועץ

רבי חיים ויטאל ז"ל: על הפסוק "תיכתב זאת לדור אחרון, ועם נברא יהלל י-ה", שהדור האחרון ידע, שע"י **מזמורי התהילים מקרבים את הגאולה השלמה**.

רבי חיים ויטאל

השל"ה (על תהילים, וראה בהמשך את הסיפור המלא, שממנו גוזר השל"ה את הנחייתו): על כן **אל תרפה ידך ממנו, כי כל מי שהוא רגיל ודש בספר תהילים** – הוא דוחה כל מיני פורענויות וכמה פגעים רעים מעליו מעל כל בני ביתו, ומעל משפחתו ומעל כל בני דורו, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות טובות והצלחות, אשרי הזוכה ומזכה הרבים. עד כאן לשון הקודש.

של"ה

מעלת התהילים כנגעים ואהלות

בנפש החיים (שער ד-ב) כתב, במנותו את **מעלת תלמוד התורה**, שאין מעלתה של התורה מצד דביקות, אלא ענין עיון ויגיעה, והוסיף את הדברים הבאים: ענין עסק התורה לשמה, האמת הברור כי "לשמה" אין פירושו דביקות, כמו שסוברים עתה רוב העולם, שהרי אמרו רז"ל **במדרש שוחר טוב** שביקש דוד המלך ע"ה מלפניו יתברך, שהעוסק בתהילים יחשב אצלו יתברך **כאילו היה עוסק בנגעים ואהלות**, הרי שהעסק בהלכות הש"ס בעיון ויגיעה הוא ענין יותר נעלה ואהוב לפניו יתברך מאמירת תהילים. ואם נאמר ש"לשמה" פירושו דביקות דווקא, ורק בזה תלוי כל עיקר ענין עסק התורה – הלא **אין דביקות יותר נפלא מאמירת תהלים כראוי כל היום**, וגם מי יודע אם הסכים הקב"ה על ידו בזה, כי לא מצינו בדבריהם ז"ל מה תשובה השיבו הוא יתברך על שאלתו.

תהילים לעומת תלמוד תורה

ד פ י - ע י ו ן

ויש להתבונן שנפש החיים עוסק בענייני **עמל התורה**, ובוה יש צדדים אם הסכים הקב"ה עם בקשת דוד המלך שיהיו כנגעים ואהלות, אבל לגבי שאר התכונות המנויות שם, כגון **דביקות בהשי"ת**, **שייכות לכתבי הקודש**, **שכר על קריאתם ולימודם כעוסק בתורה וכו'** – בוה לא היה שום צד שלא להשוותם לתורה, ולא לקבל עליהם שכר כתורה.

עמל
התורה

והנה בפירוש **רבינו יהודה ב"ר יקר** (רבו של הרמב"ן, על סדר התפלות בפירוש ברוך שאמר) כתב: ואף כל המזמורים חשובים כדברי תורה כדאמרין במדרש תהלים: "אל יאמר אדם שאין המזמורים תורה", וכן במקום אחר "וקורין בהן בתהלים והוגין ונוטלין שכר עליהם כנגעים ואהלות". **ומדבריו משמע** שנקט שבאמת נענה דוד המלך ע"ה שיהיו דבריו נחשבים לפני הקב"ה כנגעים ואהלות.

וכן במדרש **תהילים** (על הפסוק: יהיו לרצון אמרי פי והגיון ליבי לפניך): ייעשו לדורות ויוחקקו לדורות, ולא יהיו קורין בתהילים כקורין בספרים, אלא יהיו קורין בהם והוגים בהם, **ונוטלים עליהם שכר כנגעים ואהלות**.

כתב
הקודש

ומשמע מהמדרש שעיקר תפילת דוד היתה שדבריו ייכתבו ייעשו לכתבי הקודש, ולא יהיו כ"ספרי המירם" (כבמסכת ידים פרק ד, שספרי המירם אינם מטמאים את הידיים), והיינו שירא דוד שאף שכל שירותיו ותשבחותיו נאמרו ברוח הקודש – מכל מקום לדורות לא יהיו בכלל הכתובים, ולא יהיה עליהם שם של דברי תורה, ולזה התפלל דוד שלא יהיו דבריו רק דברי נבואה, אלא גם יהיו בכלל כתבי הקודש כדברי תורה. ועל בקשתו זו בוודאי נענה (כמובא במסכת בבא בתרא דף י"ד:), **שתהילים הוי מכלל הכתובים**.

ולפי זה אפשר שזהו שכתב רבינו יהודה ב"ר יקר, **שכל המזמורים חשובים כדברי תורה** ר"ל שנעשה תהילים אחד מכתבי הקודש, והקורא בהן הוי כקורא בתורה.

חשיבות
דברי
תורה

ד פ י - ע י ו ן

11

וכן מוכרח מהמדרש הנוסף שהביא רבינו יהודה ב"ר יקר (במדרש תהלים מזמור ע"ח), שתורה שנתן להם הקב"ה **סם של חיים** הוא לישראל, וכן הוא אומר (דברים ל"א) "כי לא תשכח מפי זרעו", **שלא יאמר אדם שאין המזמורות תורה אלא תורה הם**, ואף הנביאים תורה, וכן אסף אומר: הואיל והמזמורות תורה – "האזינה עמי תורתתי" וכו'.

הפצא
של
תורה

הרי משמע שכוונתו לומר רק שמזמורי התהלים הם **הפצא של תורה כשאר הנביאים וכתובים**, ולפי זה נמצא שלא התפלל דוד שתהיה איזה מעלה לספר התהלים יותר משאר ספרי הנביאים, ואה"נ **הקורא והוגה בספר תהלים הוא נוטל שכר על לימוד התורה כמו בשאר ספרי נביאים וכתובים**, אבל פשוט הוא שהשכר של תורה הוא לפי העמל והיגיעה כמו בכל דברי התורה. ואין נפקותא בין ספר תהלים לשאר דברי תורה.

אכן מדברי נפש החיים נראה שהבין שבקשת דוד המלך היתה **שאמירת תהלים תיחשב בעצם כעסק התורה של נגעים ואהלות** (ועי' בגמרא במסכת סנהדרין דף ס"ז: "ולך אל נגעים ואהלות", וברש"י שם "חמורים", ובמסכת חגיגה דף י"ד. פירש שהן "הלכות עמוקות") ותהיה לה **כל הסגולות והמעלות של העמל והיגיעה של נגעים ואהלות**. ועל זה אמר שאין אנו יודעים אם הסכים הקב"ה על ידו בזאת.

מקרה
נורא

של"ה: מעשה נורא על אמירת תהילים

סיפור נורא שהובא בספר הרב **שני לוחות הברית** (הובא בשם הרב עמק המלך בשער תיקוני תשובות דף ט"ו): **מצאתי כתוב בשם מורנו הרב אביגדור קרא ז"ל, שמביא מעשה רב וגדול על כוח התהילים למי שאומרו בכל יום וזה לשונו:** שמעתי מפי אבי מורי הקדוש, כי שנת קי"ב שנתיים אחר הגזירות, נשאר כפר אחד סמוך לערפורט, שלא שלטו בו האויבים. והיה יושב בו איש מסכן וחסיד, לא כל כך יודע לבד פשוטי המקרא, והיה זקן, ונפטר בשיבה טובה. ותוך שלושים יום לפטירתו בא בחלום לחכם אחד מופלג, ונדמה לו שהיה עומד לפניו בתכריכין, וספר קטן בזרועו. אז אמר לו החסיד: וכי אינך האיש אשר קברנו ביום פלוני פה? אמר לו: אני הוא. אמר לו: ומה הספר הזה אשר לך? אמר לו ספר תהלים. באתי להזהירך שתזהיר את בני

ד פ י - ע י ו ן

הישוב ההוא שהייתי דר בו, שיבריחו עצמם מן העיר וימלטו את נפשם, כי כלתה עליהם הרעה, **כי כל עוד שהייתי חי גמרתי ספר תהילים בכל שבוע כמה שנים**, ובזכות זה האריכו בשלום וניצולו עד הנה. **ומעתה אין מי שיגין עליהם**. ויהי בבקר, ותפעם רוח החסיד וישלח שליח מיוחד לשם בכתבו והזהירם. והנה מקצתם היראים שמעו לדברי החסיד נמלטו וניצולו, ומקצתם שנתיאשו מן הפורענות ולא השגינו בדברי החסיד ונשארו שם עד שפגעה בהם יד ה' ומידת דינו. ומהיום ההוא ששמע אבי מורי הקדוש ז"ל הדבר הזה **לא היה נמנע מלומר ספר תהילים כל שבוע על פי ז' חלקים**. על כן אל תרפה ידך ממנו, כי מי שהוא רגיל ודש בו בספר תהלים – **הוא דוחה כל מיני פורעניות אשרי הזוכה ומזכה הרבים עיין שם**.

גר"מ שטרנבוך: תחנונים ובקשות

הגר"מ שטרנבוך (בספר תשובות והנהגות חלק ה-לח) דן בעניין הכוונות הנדרשות לתפילה, כדי שיעלו ויישמעו במקומות הנכונים. והנה חלק מדבריו:

מרן הגאון מבריסק, הגרי"ז זצ"ל, פירש את הפסוק **"אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי"** (בראשית מ"ח כ"ב) ותירגם אונקלוס **"בצלותי ובעותי"** ופירש שהחילוק בין חרב לקשת היא, **שבחרב** – הדבר עצמו חותך או הורג, אבל **בקשת** – אינו מזיק אלא מכוח היורה בחוזק. וזהו שפירש התרגום אונקלוס **"בחרבי"** היינו **"צלותי"**, והיינו תפילה הקבועה, כמו שמונה עשרה. וזה דומה לחרב במה שהתפילה **עצמה כוחה לפעול**, משא"כ **"בקשתי"** פירש **"בעותי"**, היינו תחינות ובקשות שכפי שבקשת צריך כוח ומומחיות כדי שיפגע – **כן בתחנונים צריך חכמה לכוון יפה שיועיל**.

וכבר קדם לפרש כן ב**"משך חכמה"** (בראשית מ"ח, ע"י"ש), שמפרש בזה, שלכן אמר דוד המלך **"שמע ד' תחינותי"** שזהו בקשות, שצריך בהם כוונה מרובה, ומסיים **"ד' תפלותי יקח"** שבזה אין צריך כוונה כ"כ.

ולפי זה גם אמירת תהילים היא בגדר תחנונים, וא"כ רק אם **מכוון כראוי** תפלתו נשמעת וכמו בקשת.

ד פ י - ע י ו ן

7

ומסיים הגר"מ שטרנבוך: אבל לענ"ד י"ל דכמו שמעלת תפלת שמונה עשרה היא שהדברים בעצמם חותכים כחרב משום שתיקונה עזרא ובית דינו ברוח הקודש, ולכן הדברים בעצמם מבוררים וברורים, ועל דעתם אנו מתפללים – הוא הדין תהילים שתיקן דוד המלך ע"ה ברוח קדשו, ודבריו ברורים ומבוררים, דומה לחרב, ולא צריך כוונה יתירה. משא"כ התחינות והבקשות שהוסיפו היום – מועילות רק בכוונה יתירה.

תהלים
הם כמו
חרב

סיכום ומסקנות

סיכום

נמצא בידינו אוצר נפלא מאין כמוהו – אשר כל גדולי הדורות, משחר הבריאה ועד ימינו – אוחזים בו פֶּדֶרְךְ החשובה, הראויה, המובחרת והמקובלת ביותר להתקשר לבורא עולם. בפסוקי דזמרה של כל יום, בהלל של ראשי חדשים ושל כל חג, בתפילה על חולה, בהודיה, בהתכנסויות ציבוריות, ובכל הזדמנות – **מזמורים אלו מלווים אותנו בדרכינו.**

הבה נשמור את הפיקדון הזה שניתן בידינו, על סגולות השמירה והבריאות אשר לו, לנו ולכל קרובינו וידידנו, **נחזיק בו בכל יכולתנו,** למען ייטב לנו ולזרעינו עד עולם. ונהיה קשורים ודביקים בו, יתברך, עד ביאת גואל צדק, במהרה בימינו אמן.

שמירת
הפיקדון

הערות והארות יתקבלו ברצון בטל: 03 - 6194225